Наше Слово

УКРАЇНСЬКИЙ ТИЖНЕВИК
TYGODNIK UKRAIŃSKI
UKRAINIAN WEEKLY

Рік LXIX № 20 (3483) Варшава, 19 травня 2024 року, Ціна / Cena 5 zł (vat = 8%) INDEKS 366609 ISSN 0027-8254 Інтернет-версія газети nasze-slowo.pl

Фото Тетяни Данюченко

Уряд обіцяє меншинам діалог і партнерство. с. 2

Що нового в Україні. с. 6

Як у Польщі працюють на кремль. с. 10

ISSN 027-8254
20
9 770027 825245

eprasa.pl 9bc40c9f49

ТЕМА НОМЕРА

Тетяна ДАНЮЧЕНКО

Уряд обіцяє меншинам діалог і партнерство

17 квітня 2024 року відбулося засідання Спільної комісії уряду та національних і етнічних меншин в оновленому складі, на якій з урядового боку головував віцеміністр Томаш Шиманський, а меншинну сторону, та українську меншину зокрема, продовжив представляти співголова д-р Григорій Купріянович. Це було перше засідання комісії після парламентських виборів і зміни політичного ландшафту у Польщі.

Під час зустрічі присутні обговорили питання розподілу субвенції на 2024 рік та можливість збільшення коштів, додатковий етап грантового конкурсу, засади приймання заявок на 2025 рік, порядок функціонування Спільної комісії, перелік проблем меншин, які вимагають уваги з боку держави, результати Національного перепису населення тощо.

Григорій Купріянович представив новому урядовому складу комісії так званий «bilans otwarcia», тобто перелік основних питань, які турбують національні меншини. Це освітні, культурні, політичні, медійні проблеми, про які говориться роками. Підручники, матуральні іспити з мов національних меншин, нераціональне фінансування потреб меншин, окремі культурні інституції, політика історичної пам'яті, політичне представництво, ставлення до меншин та атмосфера в суспільстві й багато іншого.

Відкрито та без зайвої бюрократії

На початку засідання новий міністр МВСіА Марцін Кервінський (на час виходу номера міністерство очолюватиме вже Томаш Сємоняк через кандидування Марціна Кервінського у виборах до Європарламенту) офіційно привітав нових членів комісії з урядового боку, серед яких, зокрема, була Катажина Любнауер з Міністерства національної освіти. Вона підтвердила інформацію щодо припинення дискримінації німецької меншини у сфері викладання німецької мови як мови національної меншини. Це було, зокрема, конфліктним питанням у стосунках меншин і попереднього уряду, через що комісія навіть припиняла нормальне функціонування.

Натомість цього разу атмосфера на зустрічі була приязною, представники теперішнього уряду неодноразово запевнили меншини у повній прихильності, відкритості та готовності до співпраці. «Я би хотів, аби ця комісія стала місцем дуже щирої, відкритої та активної розмови, – сказав Марцін Кервінський. – Я знаю, що перед цим діалог складався по-різному і накопичилося багато питань до вирішення, тож хотів би, щоб на кінець нашої каденції багато чого змінилося в розрізі відкритості та комунікативності».

Таку ж поставу продемонстрував і віцеміністр Томаш Шиманський, який зазначив, що нова команда буде відкрита до співпраці і функціонуватиме у спосіб інакший, ніж влада до цього. Він показав, що вже знайомий з проблематикою меншин і готовий «тушити перші пожари», тобто приступити до вирішення першочергових пунктів з «bilansu otwarcia». Зокрема, віцеміністр повідомив про скликання робочої групи у профільному департаменті МВСіА, аби вивчити і реалізувати ці питання, а також про міжміністерську робочу групу, бо деякі проблеми вимагають спільної роботи відомств. Заявив, що очікується тісна співпраця з місцевим самоврядуванням та представниками у справах меншин при воєводах. Розказав про появу нових правил набору грантових заявок та уніфікацію їх з іншими міністерствами. Томаш Шиманський запевнив представників нацменшин у партнерському ставленні та пообіцяв ефективну роботу міністерства, без зайвої бюрократії та в живому діалозі і стислій співпраці. «Я дуже конкретна людина», – підкреслив віцеміністр, який показав, що прагне динамічно вирішувати питання, що стоять перед його відомством.

«Або кошти будуть збільшені, або ми зникнемо»

Меншини зі свого боку активно «атакували» урядову сторону комісії, представляючи усі наболілі проблеми та складнощі. Зокрема, нарікали на невеликий обсяг субсидій, які отримують нацменшини, особливо з точки зору невпинної інфляції, бо кошти утримання громадських організацій та виконання ними завдань збільшуються, а урядові дотації – ні. Нагадаємо, що сума субвенцій, виділених МВСіА на потреби меншин в 2024 році, становить 17 858 110 злотих, а в 2023 році це було 18 222 788 злотих.

Окрім зниження рівня дотацій, прозвучали претензії до поганого способу керування і так малими сумами грошей, зокрема до складності подання заявок, зайвої бюрократії, браку сталих референтів у відомстві, недостатньої підтримки, контакту з працівниками міністерства, в тому числі для швидкого виправлення помилок, відсутності єдиних критеріїв прийому заявок тощо. Деякі організації просто не зможуть проводити діяльність в таких умовах, казали представники меншин та експертки, що були залучені до оцінки проєктів. Згадали також про несправедливість, коли досвідчені організації, що отримували дотації багато років, в цьому році їх не отримали, зокрема через формальні помилки. Натомість гроші подекуди отримали проєкти, що не мають достатнього авторитету та ціннісної ваги. Меншинні представники нарікали на нові правила, за якими складалися заявки на цей рік, тож не всі з ними впоралися. Так, наприклад, раніше формальні помилки можна було виправити, а в конкурсі на 2024 рік – вже ні.

Були питання і появи нових організацій, що засновуються не «старожилами», а мігрантами, що вже отримали польське громадянство. Їх стає все більше і вони теж претендують на державні дотації на функціонування національних меншин. Чи їх будуть фінансувати з і так невеликого бюджету цього відомства, цікавилася Маріола Абкович, представниця караїмів. «Каталог меншин зростає, скоро з'явиться група, що користується сілезькою мовою, потім віляновською мовою, і ще кілька груп хочуть долучитися, – сказала вона. – І от прийде 500 тисяч сілезців, я питаю – з цим бюджетом, що маємо зараз?! Або кошти будуть збільшені, або ми скоро зникнемо».

«В цьому році з боку відомства була дуже пізня реакція, майстер-клас щодо нових правил складання заявок

eprasa.pl 9bc40c9f49

був проведений лише за кілька днів до дедлайну, – нарікала представниця татарської меншини Ружа Хазбієвич. – Також міністерство вирізняється великою скрупульозністю щодо ведення документації. Ми мусимо бавитися з кожним звітом, бо за кожну крапку і кому міністерство відкидає нам їх до виправлення, натомість не дозволяє нам вписати до заявок кошти на бухгалтерів чи інших спеціалістів. Також протягом 3-4 останніх років змінилося кілька референтів в міністерстві, що з нами працювали, тож кожного разу треба було заново все пояснювати. І, звичайно, величезною проблемою є термін виплати дотацій – це 30 днів після підписання договору, а договори повстають протягом 3-4 місяців, тому маємо затримку виплат на 4-5 місяців, тож мусимо брати приватні кредити, аби оплатити роботу людей».

З боку міністерства «оборону тримав» давно знайомий директор профільного департаменту Анджей Рудліцький, який демонстрував чиновницьку непохитність, його позиція була здебільшого – «dura lex, sed lex», чи то стосовно формальних помилок, чи то дискусії «меншини-мігранти». Він пояснив, що зміни правил приймання заявок увійшли в життя через законодавчі зміни, що було «трудно для обох сторін, і працівників департаменту, і подавачів заявок». Визнав, що ознайомчий майстер-клас був проведений, може, і пізно, але він був. Також згадав, що на сайті відомства був перелік «питань, які часто виникають». Не погодився, що заявки не можна було вчасно скорегувати, хоча, дійсно, вони і були раніше простішими. Причиною зміни референтів в міністерстві назвав, зокрема, їхню зарплатню. Він висловив повне розуміння того, як інфляція впливає на роботу меншинних організацій, однак зазначив, що міністерство не має резервів в поточному бюджеті і нагадав, що це бюджет, який отримано від «попередників». Міністр буде докладати старання для того, аби знайти кошти, пообіцяв Анджей Рудліцький. Проте – що важливо – директор департаменту відзначив, що з огляду на нову систему приймання заявок і те, що деякі організації з цим не впоралися, частина грошей з дотації не була розподілена, тож буде оголошено додатковий грантовий конкурс (він проходить з 24 квітня по 20 травня – прим. авт.), який передбачає виділення 540 тисяч злотих.

Підсумовуючи дискусію, Григорій Купріянович відмітив, що меншинна сторона винесла негативну оцінку як рівню дотації, так і способу її керування, однак розуміє, що це «спадок попередньої влади». Він також просив про збільшення фінансування і окреслив стан нацменшинних організацій як драматичний.

Віцеміністр Томаш Шиманський зі свого боку просив про довіру, запевнив, що відомство має добрі наміри, бюджет на 2025 рік буде складатися по-новому і квоти будуть іншими. Він висловив надію, що наступна оцінка меншинної сторони комісії буде вже позитивною.

Багаторічні гранти, всі завдання в одній заявці

«Засади реалізації завдань нацменшинами є дуже складними, обмежуючими та паралізують діяльність організацій», – підкреслив Григорій Купріянович. Він відмітив, що з 2016 року вони є більш суворими, ніж в інших міністерствах та ніж це передбачено законодавством, а на цей рік ще більш ускладнилися, тож меншини очікують їхньої модифікації.

Про те, що міністерство хоче розробити нові чіткі правила, нагадала Ксенія Альхауг, заступниця директора профільного департаменту МВСіА. Зараз чиновники перебувають в процесі аналізу та співпраці з іншими відомствами, порівнюючи регламенти та прагнучи розробити уніфіковані засади. За словами віцедиректорки, це буде зроблено у співпраці і з меншинними організаціями для досягнення якнайкращого результату. Зокрема за допомогою спільної робочої групи, що включатиме працівників департаменту та представників меншин.

«Прошу зрозуміти, я в цьому департаменті лише 48 робочих днів, – підкреслила Ксенія Альхауг. – Однак ми маємо вже робочу групу, яка працює над „bilansem otwarcia", збираємо інформацію від вас».

«Я отримувала від вас коментарі щодо перевірок з NIK, що 2-3 роки тому вони стали особливо важкими і детальними, – продовжила вона. – Теж вважаємо, що вони інколи бувають абсурдними, однак ми на це жодним чином не можемо вплинути. Наш департамент теж має дві чи три такі скрупульозні перевірки протягом року, ми знаємо, як це важко».

Для полегшення роботи нацменшинним організаціям міністерство обіцяє підготувати інструкцію – check-list потрібних документів, для складання звітів, проходження перевірки. А також розробку – у співпраці з меншинами – порадника, як писати грантові заявки. Такий вже має Національний інститут свободи, він є на сайті, доступний безкоштовно, його можна використовувати для написання заявок й до інших інституцій, зазначила чиновниця.

«Знаю, що ви чекаєте, коли вийде інформація про засади приймання заявок на 2025 рік, – сказала Ксенія Альхауг. – Зазвичай вона виходить в березні-квітні, зараз ми ще її досі не маємо, однак будемо старатися якнайскоріше опублікувати. Вже точно буде виключно електронний набір заявок, бо змішаний, який існує зараз, це найгірший варіант. Під час розгляду паперів виявляються помилки, ми відсилаємо документи назад, і це все суттєво збільшує час розгляду заявки. Коли я захожу в кабінети до моїх працівників, мені їх важко побачити за величезними стосами паперів. Одне завдання – це 30 сторінок, маємо три екземпляри договору, і вони кілька разів ретельно перевіряються. Натомість електронний набір дозволить суттєво скоротити час для всіх. Нагадую, що така онлайн-система вимагатиме електронного підпису».

Важливою зміною може стати впровадження 2-3-річних грантів, що стане дуже зручною формою для реалізації циклічних завдань і виключити непевність, що організація не матиме фінансування проєкту на наступний рік. В міністерстві тривають консультації щодо цього.

Наступна важлива і очікувана можлива інновація – подання від однієї організації однієї цільової заявки, яка буде включати перелік пропонованих завдань (замість окремих заявок на кожне завдання). Організація зможе пріоретизувати завдання, вільно розпоряджатися усією сумою отриманої дотації та перекидати гроші в межах заявки.

Ці та інші зміни покликані спростити підписання договорів та прискорити виплату коштів. «Будемо співпрацювати з вами, – підсумувала працівниця департаменту, – щоби ми були єдиним голосом, аби ви розуміли нас, а ми розуміли вас». ●

eprasa.pl 9bc40c9f49

Протест біля Мавзолею радянських солдатів у Варшаві

9 травня Євромайдан-Варшава організував акцію біля Мавзолею радянських солдатів у Варшаві. Як повідомляють організатори, її мета полягала на тому, щоб у день, коли росія буде намагатись показати свою «велич» та «перемогу над фашизмом», звернути увагу світу на справжню реальність: росія – країна-агресор, яка вже одинадцятий рік щодня вбиває українців.

«Жінки у білому одязі, заплямованому багряною кров'ю, з написами бомбардованих, окупованих та знищених українських міст кричали в очі російським дипломатам „терористи" та здійняли гучний галас, аби привернути увагу ЗМІ й суспільства до того болю і жахіття, який зараз відбувається в Україні, де щодня гинуть люди, серед яких – цивільні та діти», – описують перебіг акції організатори.

Нагадаємо, що дипломати посольства росії й прихильники рф в Польщі щороку приходять до варшавського меморіалу радянським солдатам, щоб покласти вінки. У 2022 році російський посол Сєргєй Андрєєв не був допущений активістами до покладання вінків. Вони облили його лице буряковим соком, що символізував кров українців. У 2023 році активісти знову завадили послу росії покласти вінок до пам'ятника.

Фото з фейсбук-сторінки Євромайдан-Варшава

У Старґарді волонтери розпочали виготовлення дронів

Старґардські волонтери почали монтаж безпілотників для Збройних сил України. Про це повідомляє старґардський гурток ОУП.

«У цей спосіб економимо кошти, подаровані Вами на підтримку наших Захисників! За бажанням донаторів є можливість помістити на елементі коротке „приватне" повідомлення окупантам», – зазначено на фейсбук-сторінці гуртка ОУП у Старґарді.

Кошт одного апарата – близько 1350 злотих.

Пожертви можна зробити на рахунок Старґардського комітету допомоги Україні:

Parafia Greckokatolicka P.W. Św. Jozafata Męczennika
07 1940 1076 3014 2958 0000 0000
З припискою: «Na drony».

Важливо – зробити приписку!

Організатори просять підтримати справу фінансово та запрошують охочих приєднатися до старґардських волонтерів-«підпільників».

Детальна інформація – за номером телефону: 695598436.

Святкові привітання від президентської пари

5 травня на офіційному твіттері Канцелярії президента Польщі опубліковано відеопривітання від президентської пари.

«Шановні віряни православної церкви, греко-католицької церкви та інших східних церков у Польщі! Дорогі співвітчизники та гості з України й Білорусі!» – так розпочали звернення з нагоди Великодніх свят Анджей Дуда та Аґата Корнгаузер-Дуда.

Пара побажала всім, щоб свято Христової Пасхи було джерелом оптимізму та сил.

«Нехай воно дозволить нам дивитися в майбутнє з надією на краще завтра та мир у наших родинах і громадах, на нашій батьківщині та в усьому регіоні», – сказав президент Польщі.

«Бажаємо вам теплих свят у родинному колі, наповнених взаємною повагою та весняним сонцем. Нехай Христос, який у недільний ранок переміг смерть, дасть нам сили подолати наші слабкості та обмеження», – додала перша леді.

Наприкінці привітань Анджей Дуда згадав, що Польська автокефальна православна церква цього року відзначає 100-ту річницю з дня заснування.

Великий Великодній сніданок у Варшаві

Фонд «Український дім» 5 травня організував у Варшаві Великодній сніданок, у якому взяло участь кілька сотень осіб. Як і в попередні два роки, зустріч українців та їхніх польських друзів відбулась у приміщенні Нового театру.

Для гостей організатори підготували не лише традиційні великодні страви. У програмі була жива музика у виконанні дітей та їхніх опікунів. Виступив теж етногурт «Море» і музичний колектив «Darie Lu». Тим часом наймолодші мали нагоду погратися, зокрема взяти участь у великодніх співах і танцях – гаївках.

Крім членів правління фонду «Український дім», були теж представники інших організацій Варшави та дипломати Посольства України у Польщі.

Одним із партнерів, причетних до організації Великоднього сніданку, було Об'єднання українців у Польщі.

Новий альбом від «Coolбаби»

30 квітня відбулася прем'єра другого альбому вроцлавського гурту «Coolбаба». Альбом «Слова» містить десять треків. У ньому є як авторські, так і народні українські пісні в абсолютно новій, роковій версії, наприклад, «Несе Галя воду» чи «Пасла Ганця пави». Крім українських, на диску почуємо також польські й лемківські композиції. Гурт виклав увесь альбом на платформі spotify.com.

«Coolбаба» – це рок-гурт, заснований у 2012 році акторкою і співачкою Оксаною Терефенко. Українка має чималий досвід виступів на сценах різноманітних фестивалів

eprasa.pl 9bc40c9f49

та конкурсів. Разом з вокалісткою до складу формації входять інші представники української громади Польщі, зокрема лемки, а також поляк.

Неодноразово «Coolбабу» можна було побачити під час концертів на лемківських ватрах, Молодіжному ярмарку «JarmaRock FEST» у Ґданську тощо. Колектив створює власні композиції у стилях рок і фанк, а також твори, натхненні фолкмузикою. У репертуарі є авторські пісні, написані українською мовою і лемківською говіркою. Деякі з них базуються на українській та польській поезії. Дебютний альбом гурту «Coolalbum» вийшов шість років тому.

Благодійний концерт пам'яті Володимира Івасюка

28 квітня музичний гурт «Гаразд» разом із мисткинею, поетесою і ведучою Христиною Груховською (TYNKA) провели благодійний концерт пам'яті Володимира Івасюка. Подія відбулася в ґданській домівці. Про це повідомлено на фейсбук-сторінці світлиці ОУП у Ґданську.

Христина Груховська презентувала історію та найцікавіші факти з життя українського композитора, а хлопці з «Гаразд» заспівали найвідоміші пісні музиканта.

Під час концерту відбувався ярмарок, де гості мали змогу купити цікаві предмети до Великодніх свят. Серед речей можна було побачити вишиті Галиною Груховською великодні рушники.

«Окрема подяка всім дівчатам і хлопцям, які допомогли підготувати домівку до події, а також напекти різних смаколиків, котрими частувались наші гості», – написали після події організатори.

Під час концерту було зібрано 3620 злотих. Ці кошти перекажуть для хлопців із 80-ї окремої десантно-штурмової бригади ДШВ ЗСУ, які перебувають на Донецькому напрямку.

Фото з фейсбук-сторінки Домівка Ґданськ

Розпочався конкурс на польсько-українські наукові проєкти

Фонд польської науки (Fundacja na rzecz Nauki Polskiej) розпочав четвертий конкурс у програмі «Для України» (Dla Ukrainy). Метою програми є підтримка українських науковців, які зможуть провадити наукову роботу в співпраці з польськими колегами та дослідницькими центрами.

Програма «Для України» пропонує можливість отримати щорічний грант розміром 268,8 тисяч злотих на польсько-український науковий проєкт, який охоплює питання, пов'язані з розвитком громадянського суспільства, демократії, євроінтеграції чи безпеки. Проєкти мають охоплювати теми, важливі для обох країн.

У конкурсній програмі може брати участь пара науковців – один з Польщі, другий з України. Кандидати повинні мати ступінь доктора філософії, який отримали не більше ніж за 12 років до подання заявки. Крім того, на день подання заявки особа, котра представляє українську сторону, має не лише бути працевлаштованою в українській установі, що проводить дослідження, а й проживати та згодом реалізовувати проєкт в Україні.

Від імені обох науковців заявку подає представник, який працює в Польщі, спільно з установою, що проводить тут наукові дослідження та в якій буде реалізовано проєкт (приймаюча організація).

Заявки приймають лише англійською мовою через електронну систему за адресою: www.wnioski.fnp.org.pl.

Кінцевий термін подачі заявок на четвертий конкурс – 3 червня цього року.

У четвертому конкурсі Фонд планує профінансувати до 3 грантів. Результати оголосять у четвертому кварталі цього ж року.

Детальну інформацію про конкурс надає координаторка програми «Для України» докторка Софія Азовцева: тел.: +48 22 845 95 11, моб.: +48 691 512 451, електронна адреса: azovtseva@fnp.org.pl.

Більше інформації на сайті Фонду (fnp.org.pl).

Музей сучасного мистецтва провів заходи до річниці Чорнобильської катастрофи

26 квітня минуло 38 років з дня аварії на Чорнобильській атомній електростанції. З цієї нагоди Музей сучасного мистецтва у Варшаві провів кілька заходів, присвячених роковинам катастрофи.

26 квітня відбулася презентація проєкту «Ментальна геологія: Ядерні ризики та автоматизація катастроф». Він мав на меті показати, як історію катастрофи на Чорнобильській АЕС висвітлювали в медіа різного періоду та як повномасштабна атака росії в Україну повернула у світову спільноту публічну дискусію про ядерну небезпеку та озброєння.

У наступні дні, 27 і 28 квітня, відбулася лекція, присвячена жіночій народній творчості в колишніх радянських республіках, та тематична екскурсія виставкою робіт Марії Примаченко «Тигр у саду».

На виставці представлено понад 80 робіт художниці, які спеціально доставили з України. Це перша у Польщі презентація картин найвидатнішої української представниці народного мистецтва. Виставка сформована з колекції Едуарда Димшица та є продовженням проєкту, представленого у 2022 році у львівському Національному музеї імені Андрея Шептицького. Показ цих робіт у Польщі можливий також завдяки співпраці з Фондом родини Примаченко, який опікується спадщиною мисткині.

Виставку можна відвідати до 30 червня в Музеї сучасного мистецтва у Варшаві.

Більше новин читайте на сайті: nasze-slowo.pl.
Опрацював на основі повідомлень Павло ЛОЗА

eprasa.pl 9bc40c9f49

ПОДІЇ ТИЖНЯ

Підготувала **Тетяна ДАНЮЧЕНКО**

Наступ рф на Харківщині

Вже якийсь час в інформаційному просторі вирували побоювання, що росіяни підуть в наступ на Харків. Однак усі експерти в один голос заявляли, що взяття міста-мільйонника неможливо існуючими силами противника, а скупчених для цього завдання резервів не спостерігається.

10 травня російські окупаційні війська активізувалися в Харківській області і там почалися бої. Генштаб ЗСУ повідомив про це так: «На даний час на Харківщині тривають оборонні бої проти спроб російських окупантів вести наступальні дії та просуватись в глибину території нашої держави. В напрямках населених пунктів Липці та Вовчанськ Харківської області продовжуються контрударні заходи. Ворог застосовує піхоту та техніку. Також наразі тривають бої за населені пункти в прикордонні, які перебували фактично в сірій зоні – Стрілеча, Пильна та Борисівка, а також в районі Олійникове та Огірцеве».

Вранці 11 травня російські загарбники відновили штурмові дії біля населеного пункту Глибоке на Харківщині та посилили вогонь на півночі Харківщини. Треба додати, що і сам Харків постійно перебуває під посиленим вогнем супротивника.

12 травня аналітики DeepState зазначили, що російські окупанти захопили 6 населених пунктів у Харківській області. За даними платформи, ворог просунувся в Красногорівці, біля Володимирівки та окупував Стрілечу, Пильну, Красне, Борисівку, Огірцеве та Плетенівку. Аналітики підтвердили просування противника в Іванівському та околицях.

«Тривають оборонні бої, жорстокі бої на значній частині нашої прикордонної смуги, – заявив того ж дня президент Володимир Зеленський. – Є села, які фактично із "сірої зони" стали зоною ведення бойових дій, і окупант намагається в частині з них закріпитись, частину просто використати для подальшого просування. Зокрема, на околицях міста Вовчанськ ситуація дуже складна, місто під постійним російським вогнем, і тривають контрударні дії наших військових в місті, місцевим мешканцям допомагають». За його словами, однак, задум «харківського наступу» полягає в тому, щоб розтягнути сили ЗСУ та підважити моральну та мотиваційну основу здатності українців захищатися.

13 травня Генштаб ЗСУ повідомляв про бої за Вовчанськ. За їхніми даними, на Харківському напрямку оперативна обстановка залишається складною і динамічно змінюється, проте у боях за Вовчанськ окупанти мають тактичний успіх.

Відомий український експерт Олександр Коваленко називає те, що відбувається, – операція «Імітація». Він написав наступне: «Вранці 10 травня російські окупаційні війська перейшли кордон із Україною в Харківській області і розгорнули те, що почали називати „наступом на Харків", хоча в першу добу це більше нагадувало суєту в сірій зоні. Бойові дії, які для наших військових не стали сюрпризом, в інформаційному потоці подавали як інфернальні прояви апокаліпсису та неминучої втрати Харкова». Далі він продовжує: «Слід розуміти, що основним завданням операції „Імітація" є не захоплення Харкова. Не оточення Харкова. Навіть не прорив до Харкова та створення загрози оточення і захоплення. Завданням операції є імітація всього вищевикладеного, щоб змусити Сили оборони України відтягнути з інших плацдармів ресурс для захисту міста. Того ресурсу, який мають російські окупаційні війська на даній ділянці, достатньо для того, щоб організувати прикордонну колотнечу, але ніяк не захоплення міста-мільйонника».

Експерт підкреслює: «Це все обмежені можливості обмеженого контингенту, який навіть на початковому етапі і навіть у сірій зоні не зміг одразу досягти поставлених бойових завдань. Їм їхня операція „Імітація" дається з великими труднощами і великою кров'ю».

Рада дозволила добровільну мобілізацію ув'язнених

Український парламент підтримав у другому читанні законопроєкт, який передбачає добровільну мобілізацію окремих категорій ув'язнених.

Як зазначає одна з ініціаторок законопроєкту, голова комітету ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку і містобудування, очільниця партії «Слуга народу» Олена Шуляк, окрім осіб, що вчинили умисні вбивства, ґвалтівників і педофілів, до лав Збройних сил України не зможуть вступити корупціонери, ті, хто вчинив злочини проти основ національної безпеки України, а також особи, що займали особливо відповідальне становище, зокрема, депутати та міністри. Не дозволять служити у ЗСУ також особам, засудженим за незаконне виробництво, придбання, розповсюдження або зберігання наркотиків. Для всіх інших, хто потенційно може бути мобілізований, діє однакова умова – до завершення терміну їхнього покарання повинно лишитися не більше трьох років. «В'язні, яким залишилося перебувати у в'язницях довше і тим паче довічно засудженим, відмовлятимуть одразу без права перегляду», – каже нардепка.

Якщо особа, яка була звільнена умовно-достроково заради служби в ЗСУ, вчинить під час служби новий злочин, то їй до покарання, призначеного за новим вироком, приєднають невідбуту частину покарання за попереднім вироком.

Вирішувати, чи можна звільняти людину умовно-достроково заради мобілізації, буде виключно суд на підставі погоджень медичної комісії, ТЦК і військової частини, де ця людина буде служити.

«Вже у статусі військовослужбовців колишні ув'язнені будуть проходити військову службу виключно у спеціалізованих військових частинах, порядок створення яких визначається Міністерством оборони України. Адміністративний нагляд за особами здійснюється командиром військової частини, в якій особа проходить військову службу. Особи, щодо яких встановлено адміністративний нагляд, беруться у військовій частині на окремий облік», – наголосила Олена Шуляк.

Закон передбачає, що контракт таких військовослужбовців закінчиться із закінченням особливого періоду військової служби або оголошенням рішення про демобілізацію. Відпустку таким військовослужбовцям не надаватимуть.

Зупинка консульських послуг для чоловіків мобілізаційного віку

23 квітня консульські установи України зупинили надання консульських послуг чоловікам мобілізаційного віку, а закордонні підрозділи державного підприємства «Документ» припинили видачу готових паспортів. Консульства повідомляли, що це пов'язано з ухваленням закону «Про

eprasa.pl 9bc40c9f49

внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо окремих питань проходження військової служби, мобілізації та військового обліку», дія якого має початися 18 травня. Відповідно до нього, усі військовозобов'язані повинні оновити свої дані в ТЦК – як варіант для тих, хто перебуває за кордоном, в електронному вигляді.

ДП «Документ» зупинку пояснювало технічними несправностями. «Видача паспортів можлива для дітей до 12 років у зв'язку з відсутністю необхідності біометричної верифікації», – спочатку зазначалося у їхній заяві. А вже наступного дня підприємство повідомило, що Кабінет міністрів України 23 квітня ухвалив постанову, яка вносить зміни в процедуру отримання паспортних документів для чоловіків віком від 18 до 60 років і які звертаються до філій ДП «Документ» за кордоном. Відповідно до нових правил, такі чоловіки, що подають заяви з 25 квітня 2024 року, зможуть отримати паспортні документи виключно в органах Державної міграційної служби на території України, пересилання документів до закордонних філій ДП «Документ» не здійснюватиметься. За кордоном паспорти зможуть отримати тільки окремі категорії: люди з інвалідністю; опікуни над особами з інвалідністю; батьки дітей з інвалідністю; особи, які потребують постійного догляду; супроводжуючі важкохворих дітей; особи зі складових сил оборони та безпеки; постраждалі внаслідок військової агресії російської федерації проти України, які виїхали на лікування за кордон. Натомість чоловікам, які подали заявки до 25 квітня 2024 року, паспорти будуть видавати у порядку, що діяв до набрання чинності постанови, однак після усунення технічних несправностей.

4 травня ДП «Документ» повідомило, що у закордонних підрозділах у тестовому режимі відновили видачу готових документів. Як зазначено у повідомленні, для попередження і недопущення перевантаженості системи та повторних технічних збоїв, видача буде відбуватися в першу чергу соціально вразливим категоріям громадян та після повторного отримання SMS-повідомлення про готовність паспортів для видачі. Громадянам необхідно мати SMS про готовність паспорта (отриманих після 25 квітня), пред'явити документ, що посвідчує особу заявника (в тому числі електронний паспорт у додатку «Дія»), пройти процедуру верифікації та перевірити персональні дані.

Переформатування в міністерствах

Верховна Рада України звільнила Олександра Кубракова з посади віцепрем'єр-міністра з відновлення України, міністра розвитку громад, територій та інфраструктури України. Сам Кубраков заявив, що очільник уряду та президентська фракція «Слуга народу» не обговорювали з ним рішення про його відставку.

Також повідомляється, що народні депутати зі «Слуги народу» вирішили розділити Міністерство розвитку громад, територій та інфраструктури на два окремих відомства. Парламентський комітет з питань організації державної влади запропонував утворити Міністерство інфраструктури і Міністерство регіональної політики, це підтримав і прем'єр-міністр Денис Шмигаль.

Як повідомляє видання «Українська правда», після ухвалення рішення про розділення міністерства главою Мінінфраструктури збираються призначити Кубракова, а кандидатура очільника Мінрегіону ще не визначена. В пояснювальній записці, яку має в розпорядженні УП, обґрунтуванням відставки віцепрем'єра Кубракова вказана «гостра необхідність в утворенні окремого міністерства яке би займалося регіональною політикою». За словами джерел УП, пропозицію щодо роз'єднання міністерств на фракційному засіданні висловили члени комітету ВРУ з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування, нібито відомство «провалило регіональну політику».

Також Верховна Рада звільнила Миколу Сольського з посади міністра аграрної політики та продовольства. Перед цим він сам написав заяву про відставку. Його підозрюють в оборудках із землею на 500 мільйонів (заволодіння державною землею на 291 млн грн та спроба заволодіння землею ще на 190 млн гривень – епізоди 2017-2018 років, коли він здійснював адвокатську діяльність).

Крім Сольського, підозру у справі з оборудок із землею вручили ще й його заступнику – Маркіяну Дмитрасевичу, який перебував у відрядженні за кордоном у зв'язку з початком перемовин України про вступ до ЄС в частині аграрного блоку.

Україна на III місці в «Євробаченні»

У шведському місті Мальме завершився пісенний конкурс «Євробачення-2024», фінал якого пройшов 11 травня. Українські співачки Jerry Heil та Alyona Alyona посіли третє місце з піснею «Teresa & Maria». Перше місце отримав представник Швейцарії, якого звати Nemo, а срібло завоював співак з Хорватії Baby Lasagna.

За підсумками голосування дует українських співачок отримав сумарно 453 бали: 146 від журі та 307 від глядачів. Цікаво, що найвище Україну оцінили в Чехії та Молдові, ці країни дали нашим представницям по 12 балів. Також виступ дівчат сподобався Франції, Польщі та Естонії, вони дали по 10 балів. По 8 балів дует Jerry Heil та Alyona Alyona отримав від Фінляндії, Латвії та Ізраїлю. Інші ж країни дали меншу кількість балів нашим артисткам.

На міжнародному пісенному конкурсі «Євробачення» Україна перемагала тричі. Тріумфом можуть пишатися співачка Руслана з піснею «Дикі танці» (2004 рік), Джамала з композицією «1944» (2016 рік), а також гурт Kalush Orchestra з хітом «Stefania» (2022 рік). Україна є також єдиною країною, що кожного року долала півфінальний раунд. Крім того, вона ніколи за часи своєї участі у конкурсі не отримувала нуль балів та жодного разу не посідала останнього місця у фіналі на відміну від 35 інших країн-учасниць.

Фото з фейсбук-сторінки Alyona Alyona

eprasa.pl 9bc40c9f49

Степан МІГУС
Фото автора статті

Ольштин – стежками депортованих 77 років тому українців

«Не ставати байдужими до минулого своїх предків»

Політичним, беззаконним рішенням комуністичної влади СРСР, ПНР, ЧСР, кваліфікованим як злочин проти людяності, у 1947 році в рамах акції «Вісла» з Бойківщини, Лемківщини, Надсяння, Підляшшя, Холмщини було депортовано в північно-східні, північно-західні та західні прикордонні регіони комуністичної Польщі приблизно 141 тисячу українців. До Явожна, залишеного гітлерівцями філіалу концтабору Аушвіц-Біркенау, потрапило 3936 осіб, серед яких – близько 900 жінок (деякі з дітьми), майже 30 священників греко-католицької та православної церков. На разі встановлено, що від тортур, вчинених катами концтабору, мученицькою смертю загинуло близько 200 осіб. Під час депортації, котра тривала від квітня до кінця липня 1947 року, убито 655 осіб внаслідок майже 360 бойових акцій військової операційної групи «Вісла».

Про злочин 77-річної давності нащадки українців, депортованих із прабатьківських земель, мають пам'ятати завжди. Тоді,через два роки після ІІ Світової війни, переселенців силоміць позбавили Отчини й усього надбаного століттями. У неділю, 28 квітня, це в особливий спосіб підкреслив владика Аркадій Трохановський, єпарх ольштинсько-ґданський, нагадавши слова поета Максима Рильського: «Хто не пам'ятає свого минулого, той не вартий свого майбутнього». Саме в день 77-х роковин від початку акції «Вісла» ольштинська парафія Покрову Пресвятої Богородиці разом з учителями та учнями міжшкільного пункту навчання української мови, місцевим відділом ОУП та парафіянами богослужінням, панахидою та художнім виступом вшанували пам'ять усіх тих, хто зазнав жахіть депортації. На саму тільки Ольштинщину виселено майже 56 тисяч нещасних вигнанців. Перші вагони товарних потягів в'їхали на ольштинський залізничий вокзал уже на початку травня 1947 року. А потім були ще примусові переселення на Кентшинщину, Бранєвщину, Ґіжиччину. Услід за вигнанцями йшов наказ: «Не вживати щодо депортованих окреслення

eprasa.pl 9bc40c9f49

„українець"». Поселятися можна було лише в селах, у яких кількість українців мала становити не більше ніж десять відсотків від усіх мешканців даної місцевості.

У проповіді владика Аркадій Трохановський підкреслив, що нащадки жертв повинні задуматися над майбутнім української громади в Польщі, яка в теперішні часи без жодного примусу асимілюється: майже не вживає мови предків, відходить від церкви, рідко цікавиться українськими культурними подіями.

– Як кожного року, ми відзначаємо трагічні роковини акції «Вісла». Але це теж особливий час, щоб подумати над майбутнім української громади, здійснити рефлексії, – закликав владика. – Тих, хто пам'ятає той час, – щораз менше. Саме вони, наші найстарші віряни, змушені були покинути свою батьківську землю, церкви, доми та йти на чужину. Наслідком акції «Вісла» мало бути остаточне, як це називали, «розв'язання українського питання в Польщі». Таких громадян держави (*польської – С. М.*) вважали людьми гіршого сорту. У короткому часі мало вже не бути жодного українця, української мови, української церкви. Протягом двадцяти років від виселення асиміляція мала принести свої конкретні плоди. Так не сталося, тому що свідомий народ не дозволив цього. І це парадокс історії – народ не здався. У світі й у нашому житті відбуваються різноманітні, також негативні, процеси. На жаль, вони торкаються і нашої національної меншини. Це широка й глибока асиміляція, котрій ми добровільно піддаємося. Молодь, невідомо чому, відходить від церкви, не послуговується на щодень рідною українською мовою, так насправді не цікавиться різними українськими питаннями. Це не закид, але усвідомлення проблеми, щоб підійти до неї разом і задуматися над нею. Що зробити, щоб такого не було? Знищення нації породжує великі втрати, комплекси меншовартості, невміння визнати рідне як особливу цінність. Наш обов'язок – пам'ятати, що ми маємо свій генетичний національний код. Ми українська меншина. Тому ми повинні вчити нащадків. Проте й саме молоде покоління повинно розуміти, яке їхнє, яке наше коріння, щоб пам'ятати та не бути байдужими до історії своїх предків. Це треба постійно вивчати й плекати. Наш природний обов'язок – щорічно, у цей день 28 квітня, пам'ятати про молитву, запалити свічку, постійно згадувати про злочини, які було вчинено проти українців Закерзоння. Одночасно маємо плекати свою українську свідомість, захищати українські цінності: мову, пісню, літературу, історію та культуру. І твердо, незупинно стояти на їхній сторожі.

Діти та юнацтво з міжшкільного пункту навчання української мови в Ольштині, яких підготували вчительки Сильвія П'єтночко і Мирослава Четирба-Піщако та батьки, представили художню програму «Закерзоння

– загублена Мала Батьківщина». Вона почалась презентацією документального фільму про депортацію. Під час концерту наймолодші нащадки переселенців тримали в руках малюнки з назвами українських етнографічних земель Закерзоння, а в мультимедійній презентації було представлено картини учнів шостого класу під заголовком «Стежками переселенців операції „Вісла"» та малюнки дітей молодших класів «Рідне село моїх прадідів». Учні 5-х і 6-х класів прочитали вірші-спогади про акцію «Вісла», у виконанні ансамблю «Сузір'ячко» та тріо «Тоя» прозвучали тужливі пісні про рідні землі депортованих.

У другій половині минулого року, ще за попередньої, вже некомуністичної влади, майже напередодні 77-ї річниці злочинної акції «Вісла» прокурори Інституту національної пам'яті РП не побачили складу злочину у варварській депортації майже 150 тисяч українців. Мало того, вони назвали її «доброчинністю» для української громади, хоча навіть комуністи, що розробили план акції «Вісла», цього злочину проти людяності, називали її «репресивною».

Пам'ятаючи про цю трагедію українців, треба знати прізвища тих, хто її проводив. Це, зокрема, керівник оперативної групи «Вісла» бригадний генерал Стефан Моссор, начальник штабу ОГ «Вісла» полковник Міхал Хілінський та низка командирів і військових різноманітних з'єднань. Серед цих військових був і полковник лемківського походження Остап Стеца з Команьчі. Він у 1956 році виїхав до Радянського Союзу. Помер 23 березня 1978 року і похований у ворожій москві.

Слід пам'ятати також про те, що дещо раніше, протягом жовтня 1944 – серпня 1946 років, з прабатьківських земель до УРСР було депортовано майже півмільйона українців. У молитві й над їхньою долею похилилися ольштинські греко-католицькі прочани. ●

Ціна 1 примірника – **35,00** злотих; з висилкою – **45,00** злотих.
Замовлення просимо надсилати на адресу ТОВ «Тирса»:
TYRSA Sp. z o.o., ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa
email: **tyrsa@hot.pl** тел. **+48 |22| 679 95 47**
або вплачуючи рівновартість кількості замовлених примірників на банківський рахунок:
TYRSA Sp. z o.o., Warszawa, Nr 95 1160 2202 0000 0000 3170 4029
чи поштовим переказом, з позначенням, скільки примірників замовляється.

eprasa.pl 9bc40c9f49

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Як у Польщі працюють на кремль

Пшемислав Вітковський та Ліля Каліновська

«У служб є готова інформація, якою вони можуть скористатися. Я хотів би, щоб це сталося», – каже Пшемислав Вітковський, один із найкращих у Польщі спеціалістів із дослідження радикальних рухів і груп.

Після того, як Томаш Шмидт, суддя другого відділу Воєводського адміністративного суду у Варшаві, звернувся до білоруської влади з проханням про «притулок-та захист», постали питання, що польські служби знали й знають про контакти судді з білоруською розвідкою та чому вони не реагували?

У зв'язку з останніми подіями ми вирішили згадати зустріч із журналістом і публіцистом Пшемиславом Вітковським, що відбулася пізньої осені в українському Народному домі в Перемишлі та про яку наше видання не писало раніше.

Під час презентації своєї книжки «Російська партія», виданої минулого року, експерт розповів про те, як російські служби проникають у політичні та соціальні групи Польщі. Також про методи маніпулювання, вміле нагнітання страхів та використання недостатніх знань, сприйнятливість до пропаганди. Крім того, говорив про організації та людей, які більш-менш свідомо працюють на кремль.

«Я не знаю, чи у нас вплив росії такий великий, чи це лише низька діяльність польських служб», – сказав Пшемислав Вітковський, який проникає в проросійські кола, видаючи себе в соціальних мережах за іншу людину.

«Досить часто буває, що хтось у Польщі робить щось на власний розсуд, наприклад, демонстрації проти українців чи щодо подій на Волині. Коли людині вдається кілька таких акцій, її помічає російська сторона. Потім цю людину запрошують на зустріч. Пізніше запрошують до посольства росії, де вона дізнається, що може поїхати в журналістський табір, як-от у Сочі, або в поїздку до Санкт-Петербурга чи Калінінграда», – розповів експерт. Як він зазначив, ці працівники кремля не стають «агентами на мільйон доларів».

Іноді це поїздка, де оплачують переліт і проживання в готелі. Тут Вітковський згадав постать білоруського громадянина Олександра Усовського. За словами журналіста, Усовський оплатив руйнування українських пам'ятників, зокрема й на Підкарпатті, грошима, отриманими від російського олігарха Костянтина Малафєєва, а всю роботу виконали польські ультраправі.

«З доступних емейлів Усовського видно, що таке знищення могили чи пам'ятника коштувало 500 євро. Це були гроші й на газ, і на доїзд до місця, і на штатив для фотоапарата. Це не коштує мільйони злотих», – сказав Пшемислав Вітковський.

Нагадаємо, що в переліку місць пам'яті, котрі зазнали актів вандалізму та руйнувань у Польщі з 2014 року, міститься кільканадцять українських меморіалів. Серед них – могили та пам'ятники у Верхраті, Вербиці, Молодичі, Білостоці біля Лісок тощо. Деякі, як таблиця на горі Монастир біля Верхрати, були осквернені неодноразово.

Попри окремі провокації та вандалізм центральна влада Польщі, Міністерство культури та національної спадщини, Інститут національної пам'яті чи будь-які інші органи, відповідальні за захист місць пам'яті, навіть через кілька років після події не вжили жодних заходів, аби

eprasa.pl 9bc40c9f49

виправити заподіяне зло. Лише в листопаді 2019 року польські активісти на могилі мирних українців і воїнів УПА на сільському цвинтарі у Верхраті (Підкарпатське воєводство) встановили новий хрест на місці знищеного у 2016 році.

«Його знищили, зокрема, польські проросійські націоналісти з групи «Табір Великої Польщі». Електронні листи Усовського містять усе, включно з тим, скільки це коштувало», – сказав Вітковський. Він назвав теж особу Войцеха Войтулевича, якого можна було побачити з прапором так званої «ДНР» на одній з акцій протесту перед українським посольством у 2014 році.

«Після котроїсь з акцій Войтулевич скаржився, що йому залишилося на життя кілька сотень злотих. Тож це були недорогі речі», – сказав Войцеховський, який вважає, що таких людей небагато.

«Якби польська держава справді подбала про них і уважніше придивилася до того, що вони роблять, це б повністю паралізувало російську мережу, у якій перебували ці люди», – зазначив журналіст. А саме знищення українських пам'ятників у Польщі призвело до напруги з українського боку.

Під час зустрічі Пшемислав Вітковський також згадав політиків із перемиського «подвір'я», зокрема їхні поїздки до росії, «творчість» у журналі, який видає російське МЗС, або організацію реконструкції Волинської трагедії.

«Такі поїздки, публікації та діяльність повинні аналізувати служби», – зазначив Пшемислав Вітковський.

Серед імен, які експерт згадав під час зустрічі та вказав у книзі, є такі люди, як Мірослав Майковський, голова Товариства історичної реконструкції Перемишля X.D.O.K., або Анджей Запаловський, теперішній депутат парламенту зі списку «Конфедерації».

«Деякі люди є амбітними й просто хочуть, щоб їх знали. Є й деякі історичні образи. Потрібна лише одна чи дві людини, щоб підштовхнути іншу особу до дії, і цей двигун рухатиме всю машину», – зазначив Пшемислав Вітковський, наголошуючи, що Перемишль у цьому аспекті є особливим місцем.

«Перемишль – єдине місце, де так чітко помітний контакт між українською меншиною та поляками. Це регіон, де серед націоналістів можна знайти людей із „фантазіями". Союз поляків і українців небезпечний для росії. А коли у відносинах є тріщина, туди легко підкласти вибухівку», – зазначив автор книги «Російська партія».

«Не можна нічого маргіналізувати. Дивлячись на Перемишль, де раніше у дев'яностих роках були якісь конфлікти, де є страшні фантазії, що українці хочуть зробити це місто українським, бачимо, що тут легко запалити емоції. І просто підливати „паливо", – зазначає Вітковський. – Такі багатоетнічні регіони, де існують якісь свої проблеми, приваблюють».

Експерт нагадав про підпал штаб-квартири Товариства угорської культури Закарпаття в українському місті Ужгород у лютому 2018 року.

«Німецький журналіст замовив одному з активістів „Фаланги" (польська радикально-націоналістична організація, заснована в січні 2009 року – прим. ред.) підпал у Закарпатській Русі. За це поляк мав отримати півтори тисячі євро та потім замовив роботу двом своїм друзям за півтори тисячі злотих. Вони, вдаючи українських націоналістів, мали підпалити угорський центр. Звісно,

Стан могили на Монастирі на січень 2020 року
Фото з архіву ОУП

найманці були невмілими, бо, коли не могли розпалити вогонь, поїхали купити рідину для розпалювання, де їх зафіксували камери відеоспостереження. А ще розраховувалися банківською карткою», – згадує експерт.

Трьох поляків затримали через місяць. У результаті їх звинуватили в тероризмі. Але за місяць до того, як їх спіймали, багато угорських політичних діячів уже висловилося.

«Одразу пролунали заклики угорських політиків, особливо правих, що Україна не може вступити в Євросоюз, тому що не дотримується прав національних меншин. Усе коштувало лише півтори тисячі євро, проте викликало скандал у міжнародній політиці та створило величезну напругу», – сказав Пшемислав Вітковський.

Експерт поділяє осіб, що працюють на росію, на кілька категорій. Частина з них – це співробітники служб, про яких ми не знаємо, які непомітні.

Друга група, на думку журналіста, – це люди, котрі ведуть різноманітні портали, видають газети чи організовують демонстрації. Тут Вітковський згадав, зокрема, лідера партії «Зміна» Матеуша Піскорського. У 2014 році той підтримав невизнаний референдум у Криму, під час якого очолював групу так званих «незалежних спостерігачів». У травні 2016 року його затримали працівники Агентства внутрішньої безпеки Польщі, звинувативши в шпигунстві на користь російської та китайської цивільних розвідок.

«З електронних листів нам відомо, що Піскорський отримував гроші за організацію демонстрацій під час візиту президента України Петра Порошенка до Польщі та проведення інших антиукраїнських акцій. Це близько півтори тисячі євро. Однак немає жодних слідів їхнього отримання на якомусь із рахунків. Але півтори тисячі євро? За такі гроші можна прожити», – говорив експерт, нагадавши, що після повномасштабного нападу росії на Україну польське АВБ видворило з Польщі кількох осіб, котрих підозрювали у співпраці зі службами інших держав.

Також є група, яка співпрацює з кремлем з ідеологічних міркувань, наприклад, тому що виступає проти НАТО чи Америки. ●

eprasa.pl 9bc40c9f49

ГРОМАДА

Павло ЛОЗА
Фото автора статті

Ремонт церкви в Старому Дикові

Греко-католицька церква св. Димитрія в Старому Дикові Любачівського повіту буде реставрована. Нащадки колишніх мешканців цього села сьогодні живуть, зокрема, у Білому Борі, Білиці, а також Перемишлі та околицях Моронґа.

У Воєводському управлінні охорони пам'яток у Перемишлі не назвали точної дати, коли б мала початися реновація та реставрація святині.

Проте, як зазначається в інформації, розміщеній на фейсбук-сторінці відомства, у рамах робіт буде відремонтовано дах. У відновленні частин конструкції та покриття використають оцинковану бляху. Також запланована реконструкція купола, який був покритий золотом.

– При виконанні робіт на покритті необхідно враховувати відновлення позолоти цього елементу. Крім того, варто звернути увагу та відтворити хрести на куполі церкви, – читаємо у повідомленні відомства на фейсбук-сторінці.

До того ж буде замінено ринви, відновлено вікна. Мають бути реконструйовані карнизи, барельєфи на фасадах тощо. Під час ремонту дзвіниці замінять перекриття даху з реконструкцією хрестів тощо.

У Польщі греко-католицька церква св. Димитрія у Старому Дикові відома передусім із номінованого на «Оскар» фільму Анджея Вайди «Катинь». Зйомки стрічки відбулися у святині у 2007 році. Декорації з «Катині», тобто нари, досі зберігаються всередині церкви та залишаються своєрідною туристичною атракцією.

Що стосується історії самої церкви, то і храм, і дзвіниця, що розташована поруч, були збудовані в 1904 році.

– Ми ходили до церкви у Білому Борі. Але моя мама завжди казала, що справжня церква – це у Дикові. Тільки коли я поїхала до рідного села мами у 1980-х роках, коли побачила, який великий храм, зрозуміла, чому моя мати так сказала, – розповідає Стефанія Лайкош, членкиня Головної управи ОУП, яка написала магістерську роботу про Старий Диків та святиню.

– У селі були велика мурована церква й римо-католицький дерев'яний костел. Церква завжди вказувала, наскільки в селах сильною була українська громада, – зазначає діячка Об'єднання.

Подібну думку висловлює Петро Піпка, колишній директор школи ім. Маркіяна Шашкевича в Перемишлі, мати якого походить зі Старого Дикова, а батько – з Нового Дикова.

– Це було дуже свідоме село. Працювала «Просвіта», був навіть садочок для українських дітей, – говорить він.

На кінець 1940-х років у Старому Дикові проживало 2550 жителів, серед яких – понад 1350 українців. Після II Світової війни більшість українських мешканців села були переселені до УРСР, а в 1947 році ті, хто ще там жив, були виселені на території нинішнього Поморського, Західнопоморського та Вармінсько-Мазурського воєводств.

– На Підкарпаття ми повернулися з батьками в 1960-х роках, до Перемишля. Але мої батьки їздили до Дикова. Було також кілька сімей, виселених під час акції «Вісла», котрі повернулися в рідне село. Сьогодні там уже практично немає українських родин, – оцінює сучасну ситуацію колишній директор «шашкевичівки».

Перші літургії у храмі відслужили вже у 2000-х.

– Ще в 1990-х роках у церкві був склад. Лише коли Анджей Вайда знімав свій фільм, храм відкрили, – каже Стефанія Лайкош, яка відмічає, що вперше на літургії у цій церкві була 2012 року.

– Це було 75 років після переселення села. Тоді я повісила вишитий рушник на нари, які слугували декорацією для фільму. Він залишився там. Ще кілька років висів, – додає членкиня ГУ ОУП.

Зруйнований сьогодні інтер'єр був колись наповнений багатими церковними оздобами. Зараз його елементи зберігаються в Музеї кресів у Любачеві.

– Лави, які були в церкві, тепер стоять у місцевій римо-католицькій парафії. Я бачила ці лавки у 2019 році, – додає Стефанія Лайкош.

У церкві в Дикові, крім нар, зараз також зберігаються фрагменти хрестів, які лежали поза храмом. До середини їх занесли нащадки колишніх жителів села, коли відвідували Диків. ●

eprasa.pl 9bc40c9f49

ГРОМАДА

Григорій СПОДАРИК
Фото автора статті

Остання збірка Мірка

Після двох місяців боротьби з несподіваною й дуже важкою хворобою 6 травня відійшов у вічність український активіст і волонтер Мирослав Малиняк з Бартошиць. Він прожив 67 років, був засновником й очільником комітету «Разом з Україною». Останні 10 років свого життя присвятив організації допомоги українським мирним жителям та армії. У межах цієї діяльності підготував і брав участь у кількох десятках гуманітарних конвоїв.

У березні 2019 року на Радіо Ольштин вийшов репортаж, де вони разомі з дружиною Анною розповідали про допомогу пораненим українським солдатам, які проходили реабілітацію в осередку «Добрий брат» у місцевості Осєк. Везли тоді фрукти, воду, тістечка, молоко тощо. Мирослав купив й квіти, щоб солдати подарували їх з нагоди Дня жінки всім жінкам, які ними опікувалися.

– Я часто придумую різні речі, а потім виявляється, що втілює їх дружина, – жартував тоді волонтер, а пані Анна підтвердила його слова.

У матеріалі, присвяченому історіям українських героїв, Мирослав Малиняк згадував початки волонтерської діяльності. Це був 2014 рік, і люди були пригнічені, коли російські варвари почали війну проти України.

– Наші люди сильно переживали початок війни, плакали. Я сказав, що потрібно щось робити, бо сам плач нічого не дасть, і підготував документи для створення комітету. Якраз тоді в нашій церкві у Бартошицях ми молилися за жертв Майдану. Це була молитва, у якій брали участь духовні особи різних конфесій, представники самоврядної влади. І всі вони підписали декларацію про створення комітету, – розповів Мирослав Малиняк.

Комітет «Разом з Україною» від початку заповнював нішу, що стосувалася допомоги не лише у лікуванні солдатів, але й підтримки напівосиротілих родин героїв, котрі загинули на Євромайдані та в боях на сході України. Особливістю комітету було те, що від самого заснування він об'єднав місцевих українських лідерів довкола доброї справи. Серед них – школи в Ґурові-Ілавецькому та Бартошицях, представники всіх гілок самоврядної влади, духовенство та інші. Протягом лише першого року діяльності комітет запросив на Вармію та Мазури разом 150 дітей, які лишилися без батьків, їхніх мам та опікунів.

Після повномасштабного вторгнення почалася невтомна праця – збір і відправка благодійних вантажів в Україну. В одному із них відвезли традиційно харчі, військовий одяг, генератори й… 70 дверей. Вони були необхідні для відновлення будинку, де поселили внутрішніх переселенців, а згодом поранених солдатів.

Повномасштабна війна тривала вже рік. Згасання підтримки ще не було аж таким помітним, але, як відзначав Мирослав Малиняк у коментарі для «Нашого слова», складно стало здобувати кошти на паливо й дорогу в сотні кілометрів. Тоді вони часто закладали свої гроші, бо, за словами Мирослава, не можна було перестати їздити. Крім того, на що вже тоді звертав увагу бартошицький активіст, волонтерських машин на кордоні ставало щораз менше.

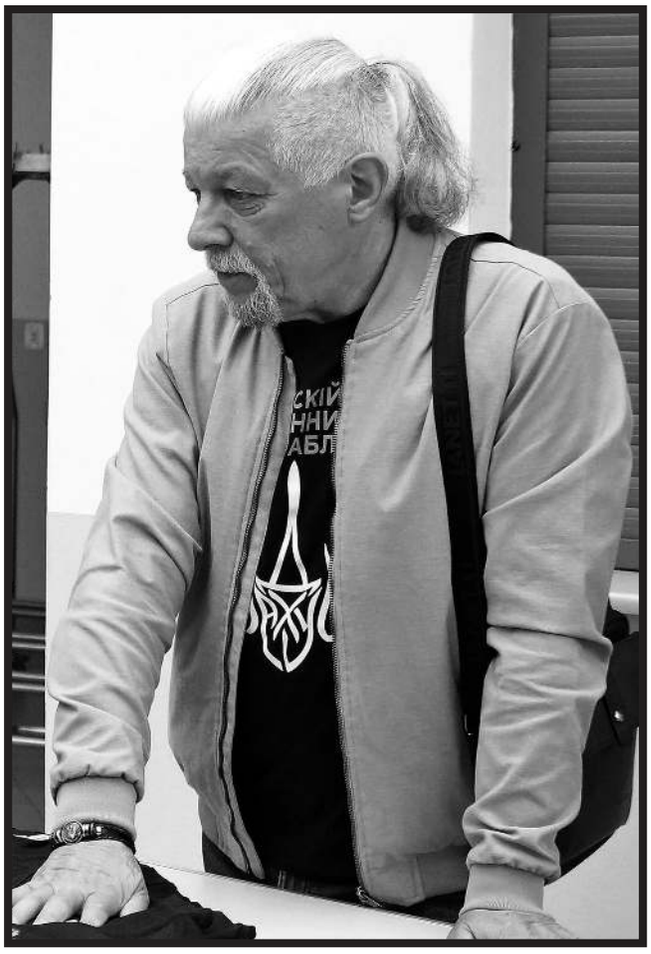

Мирослав Малиняк під час збору коштів для України на «Мальованій скрині» у Кентшині

У статті він говорив також, що не хоче надто експлуатувати бартошицьку громаду, яка з ініціативи пароха отця Юліяна Кравецького була залучена у збір коштів на позашляховики. Тому благодійників шукав по всій Польщі та за кордоном. Це був момент, коли завдяки особистим контактам він розшукував професійних рибалок, у котрих попросив старі сітки, щоб переробити їх на маскувальні для українських воїнів.

З розмов із військовими Мирослав Малиняк знав, що ключовим є час. Найкраще це було помітно на прикладі постачання зброї. Цінував те, що світ дає її українцям, але говорив теж, що, якби робив це швидше, багато героїв могло б залишитися серед живих. Тому сам завжди був готовий їхати в Україну і везти те, чого потребують як військові, так і мирні мешканці.

Цю любов до побратимів, духовної Батьківщини й віру в перемогу України вирішили відзначити близькі Мирослава Малиняка. На порталі zrzutka.pl за їхнього сприяння була відкрита збірка. Її офіційна назва – «Ostatnia zbiórka Mirka – wsparcie Sił Zbrojnych Ukrainy / Остання збірка Мірка у підтримку Збройних сил України». Посилання на збір можна знайти, зокрема, на фейсбук-сторінках комітету «Разом з Україною» та сина Мирослава – Ярослава Малиняка.

«Бажаючи вшанувати Тата та Його спадщину, ми вирішили організувати збірку, яка стала б символічним завершенням Його благодійної діяльності», – написав у фейсбуці Ярослав Малиняк.

Зібрані кошти буде передано на купівлю дронів для ЗСУ за допомогою фонду «Магія Карпат», який провадить відома волонтерка й помічниця української армії Ольга Соляр із Перемишля. Збірка триватиме до кінця липня цього року.

Похорон Мирослава Малиняка відбувся 9 травня. Українець спочив на кладовищі у місті Семпополь. ●

eprasa.pl 9bc40c9f49

Історичний календар

ТРАВЕНЬ

Підготувала редакція
Фото з Вікіпедії

1 травня 1944 р. комуністична влада розпочала операцію з депортації кримських татар з Кримського півострова. Протягом 18-20 травня людей викидали з домівок і насильно вивозили у віддалені регіони СРСР без права повернення. О 3-й годині ранку 18 травня співробітники НКВС, яких до цієї справи було залучено 32 тисяч, вдиралися в будинки, виділяли на збори від кількох хвилин до півгодини і зганяли людей. Протягом двох днів кримських татар звозили машинами до залізничних станцій Бахчисарая, Джанкоя та Сімферополя, звідки ешелонами відправляли на схід. Для перевезення людей було використано 67 ешелонів. За ці дні депортовано понад 180 тисяч кримських татар.

6 травня 1864 р. у селі Богутин Золочівського повіту Королівства Галичини і Лодомерії, що належало до складу Австро-Угорської імперії (нині це Золочівський район Львівської області України) народився Кирило Трильовський, публіцист, журналіст, видавець, адвокат, громадський, політичний, культурний та освітній діяч, засновник товариства «Січ» і громадського січового руху в Галичині. Він став одним з найвидатніших галичан в історії України, завдяки своїй стійкій політичній позиції відстоював українські інтереси, будучи послом Галицького сейму, був одним із засновників Української радикальної партії.

Його батько, Йосип Трильовський, був помічником греко-католицького священника. Мати, Гонората Левицька – донькою священника. Вона померла, коли хлопцеві було 13 років. Про дитинство Кирило згадував так: «Хоч у нас вдома розмовляли по-польськи, насичували себе лише польською літературою, але ніколи не вважали себе за поляків. Батько мій почувався русином, писав етимологічним правописом, але не належав до тих „твердих", що проповідували „адін народ, адін русскій язик". Фактично моє „відпольщення" започаткував за спонукою мого батька, тамошній учитель Симеон Свєнціцький. [Він] заохочував мене навчитися наших молитов, навіть брався мене лякати – як не вивчу їх до Великодня, то буде біда, бо прийдуть москалі й різатимуть усіх. Зрештою, моя „рутенізація" пішла скорим кроком уперед».

Середню освіту майбутній політичний діяч здобув у Золочівській та Коломийській гімназіях, потім навчався у Львівській та Віденській військових школах, а вищу освіту отримав на юридичному факультеті Львівського університету. Вже з початку 1890-х років він став активним учасником громадсько-політичного життя українців-галичан. Трильовський належав до першої в історії вітчизняної політичної партії – Русько-української радикальної, заснованої Іваном Франком і Михайлом Павликом.

Головною метою своєї діяльності на цьому етапі молодий Трильовський вважав «політичне освідомлювання» галицького селянства, прищеплення йому українського патріотизму, пропаганду активної громадсько-політичної позиції, виведення з майже безправного становища. Тому логічно, що значно пізніше, у 1919 році, він став організатором Селянсько-радикальної партії, яка, втім, через несприятливі історичні обставини не встигла розвинутися до потужної політичної сили.

Кирило Трильовський завжди був людиною дії, тому сучасникам запам'ятався як невтомний пропагандист, оратор, народний трибун. Наприклад, газета «Львівські вісті» писала про нього таке: «Як такий став він на свій час незвичайно популярною особою. Не було села на Покутті – там він головно сконцентрував свою діяльність, яке не знало б "батька Трильовського", цього незвичайно рухливого та енергійного радикального агітатора й організатора. На безчисленних зборах і вічах, що їх він улаштовував в цій частині краю, виступав він як справжній селянський трибун, як палкий речник клясових і національних інтересів українського селянства».

Найбільшої ж слави Кирило Трильовський зажив як організатор січового руху Галичини й Буковини. Почалося все із села Завалля на Снятинщині (зараз Івано-Франківська область), де 5 травня 1900 року Кирило заснував перше українське пожежно-руханкове (тобто спортивне) товариство під назвою «Січ». Офіційно «Січі» вважалися протипожежними організаціями місцевих мешканців, що давало змогу легально діяти в Австро-Угорській імперії. Фактично ж, вони займалися спортивною підготовкою молоді, поширенням українських патріотичних ідей, освітою селянства, співпрацювали з українськими кооперативними й страховими організаціями, вели пропаганду здорового способу життя (зокрема, боротьбу з алкоголізмом).

Австрійська адміністрація Галичини, яка складалася переважно з поляків, швидко побачила для себе небезпеку в поширенні українського січового руху. Проти Трильовського почалися судові позови, наклепи. Його

eprasa.pl 9bc40c9f49

звинувачували в тому, що він буцімто хотів стати «королем русинів», привласнити собі велику суму державних коштів тощо, але суди довели безпідставність цих звинувачень. 1907 року Трильовського навіть обрали депутатом австрійського парламенту. Після цього нападки на нього припинилися.

1908-го вдалося організувати січову централю у Станіславові (Івано-Франківську), а 1912-го – Український січовий союз у Львові. Напередодні початку Першої світової війни січовий рух охопив до 100 тисяч українців, а їхньою наймасовішою акцією став Шевченківський здвиг 28 червня 1914 року у Львові. Учасники «Січей» стали ядром першої у XX столітті української військової частини – Легіону січових стрільців. Про велику народну любов до «Січей» свідчить їхня кількість. 1914-го налічувалось 1056 «Січей», членами яких було близько 66 тисяч осіб.

Під час Першої світової війни Кирило Трильовський належав до складу Головної Української Ради, Загальної Української Ради, а в часи ЗУНР став членом конституанти – Української Національної Ради. Провівши кілька років у вимушеній еміграції у Відні, повернувся до Галичини, де продовжив адвокатську практику.

Але так тривало до приходу більшовицької влади восени 1939 року. «Червоні» влаштували Трильовському допити в НКВС, неодноразові обшуки, конфіскацію важливих документів (тільки дивом вдалося зберегти рукопис спогадів «З мого життя»). Родину Трильовських планували депортувати на схід, але цьому завадив початок німецько-радянської війни. Коломия, де мешкав Кирило Йосипович, опинилася під угорською, а потім німецькою окупацією.

Тяжко хворий, український діяч помер у шпиталі 19 жовтня 1941 року й був похований на місцевому кладовищі «Монастирок». Проводжати «батька Трильовського» в останню путь зібралися тисячі українських селян.

20 травня 1844 р. у Глухові на Чернігівщині (нині Сумщина) народився Микола Мурашко, живописець, педагог і громадський діяч, дядько художника Олександра Мурашка.

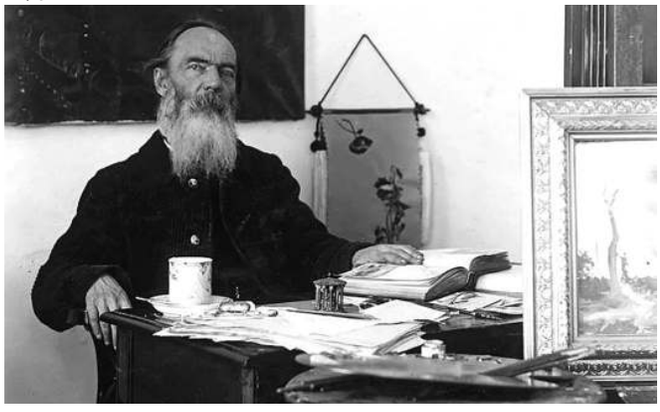

Інтерес до малювання став проявляти ще в дитинстві. Навчався в Петербурзькій академії мистецтв, хоча через хворобу навчання і не завершив. Близько товаришував з Іллєю Рєпіним.

Пізніше викладав малювання в київських гімназіях, колегії Павла Галагана. 1875-го заснував Київську рисувальну школу. Вивчав досвід викладання у найкращих закордонних школах, який потім застосовував для навчання майбутніх художників, організовував у Києві щорічні виставки.

«У Рисувальній школі навчалися всі, хто хотів і мав здібності, – згадував правнук Миколи Мурашка Володимир Молярів. – Школа не брала грошей з бідних і талановитих, ще й платила їм стипендію. За 26 років школу закінчили близько двох тисяч чоловік. Це і солдати, і селяни, і діти селян. Там Микола Іванович зібрав багато однодумців – тих, хто після закінчення Академії повернувся в Україну».

Довгий час школу підтримував відомий меценат Іван Терещенко. Тут вчилися та викладали Казимір Малевич, Олександр Мурашко, Михайло Врубель, Іван Селезньов, Микола Пимоненко.

Микола Мурашко відомий насамперед як пейзажист («Річка Тетерів», «Коростишів», «Крим», «Берег Алупки», «Ай-Петрі», «У парку», «Вид Боярки»).

«Почуваю, що мила, любима мною природа не відпускає мене, не навчивши чого-небудь», – писав він у спогадах.

Славу митцю принесли портрети Тараса Шевченка, Миколи Ге, Петра Могили. Він написав мемуари «Спогади старого вчителя», які були видані коштом меценатів Терещенків у 1907 році.

«Мого прадіда дуже поважали, – в одному з інтерв'ю розказував Володимир Молярів. – Він був веселий, активний, мав велике коло однодумців, чудово розмовляв українською мовою. Рєпін писав, що це була „душа компанії". Тож, мабуть, характер мав все-таки запальний. Більш вольовою у сімї вважалася його дружина, Олена Костянтинівна: добра, розумна, освічена жінка, яка походила із заможної родини».

Помер Микола Мурашко 1909-го у 65 років на дачі у Бучі й похований на Лук'янівському цвинтарі Києва.

24 травня 1964 р. у Києві вночі від підпалу загорілася Державна публічна бібліотека Академії наук УРСР (нині Національна бібліотека України імені Володимира Вернадського). Полум'я знищило практично увесь відділ україніки та стародруки – від 500 до 600 тисяч книг та рукописів.

Підпал здійснив співробітник бібліотеки Віктор Погружальський. На суді він зізнався, що з вечора залишився на роботі, там поспав, а під ранок знищив свої документи й підпалив книги у декількох місцях. Коли здійнялася пожежа і свідки викликали пожежників, ті швидко загасити полум'я не змогли. Бо в усьому районі не було води через аварію на водопроводі. Ліквідували пожежу лише 25 травня, а за деякими свідченнями – лише 26-го.

Із 150 вогнеборців понад 10 отримали фосфорне отруєння. Це дало підстави припускати, що підпал був ретельно спланований радянською владою, а виконавець справи Погружальський використав не просто сірники, а фосфорні шашки. Євген Сверстюк того ж 1964-го року написав памфлет «З приводу процесу над Погружальським», в якому звинуватив у знищенні духовного спадку українців – давніх рукописів – тодішню «антиукраїнську владу». Так, за одну добу в полум'ї були знищені цінні джерела з історії України «домосковської доби, ціле наше середньовіччя пішло з димом», – як писала про це письменниця Оксана Забужко.

Сучасні дослідники Олег Бажан та Юрій Данилюк спростовують версію про підпал бібліотеки за участі радянських спецслужб з метою знищення унікальної колекції україніки, рукописних фондів. Оскільки саме ці колекції постраждали щонайменше.

eprasa.pl 9bc40c9f49

Марко ПОСТІВ-ЯРУГА

Кілко соли єст в лісі, а ліса в соли?

Продовження з попереднього номера

Нашы лісы такыма власно были, адже не могли быти переняти в рамах повоєнной реформы рольной. Зато комуністы выдумали нове право, адже лемківскы лісы людова держава одобрала нам іншом уставом, лавина сесых выжше згаданых дописів згадує єй. Першый Лемко, який одобрал тото, што забрано його предкам, аж в Суді Найвышшім мусіл добывати ся права до свого ліса. Справу выграл 1 жовтня 2001 рока, але дідового ліса не одзыскал, од державных лісів дістал крякы, а не ліс. Чытачам ЛС хыбаль не мушу доказувати, же не за луку ци інше майно (як сугеруют авторы сесых статіі), а за задбаний ліс в 1947 році державом предкам забраний. Бесідуют, же документы в руках мали, а ани раз не пьонкли, же каждий Лемко, стараючый ся о зворот ліса, доказати мусіл, же його предкы в 1947 році были власниками ліса. Прецін вшыткы документы (аджи Лемків жыючых гнеска в Украіні) списаны были в урядовій мові и до каждого провідного писма, післаного до воєводы, мусіли быти долучены:

– одписы з передвоєнных книг земельных и іпотечных (адже одписы з так званых *ельвухів* – «lwh»),

– писмо з выказом земельных змін (розходит ся о новы поділы старых ділянок помедже новыма власниками),

– та мапкы старого и нового стану власности ділянок ліса, давніжше належащого до нашых предків.

Адже каждий Лемко, забігаючый о зворот ліса, мусіл документами доказати, же то был ліс його предків. Адже не знам од кале взяла ся ім лука и інше? Стараючы ся о лісы мусіли немало ґроша выложыти (найдорожшы были мапкы), што неєдного Лемка одвело од стараня ся о зворот прадідівского ліса. Ліса, забраного єдным декретом, безкоштовно для державы (без грошовой рекомпенсаты для власника), тепер одраз ани по оплачыню урядовой таксы не хотіли вертати ани в уряді, ани в суді. Не хочут оддати ани кряків, якы остали по вырізаню грубшых дерев в нашым пралісі. Оддаваня ліса не так давно аджи урядово стримано, а тых, якы за своім лісом пішли по урядах и аджи до суду, почали страшыти прокуратором и судом.

Не можу повісти, же вшытко, што-м нашол в сесых дописах, было брехньом. Правдом єст, же 27 липця 1949 рока нова влада єдним декретом знаціоналізувала землі, якы стратили властителя, лем нашы дідове добровільно іх не лишали, держава насильно іх вывезла, або змусила до выізду. Про брехні сесых дописів, тепер мусиме неєдному Полякови толкувати, же хочеме одобрати ліс за довоєнний ліс, а не за луку, ци Бог знає за што інче. Голоснішше мусиме бесідувати, же такого ліса, якого предкы лишили на Лемковині, нихто не зможе нам оддати, нихто не дбал и не дбає о ліс так, як Лемкы. Забрали лісы, што гарще до цна юж вытяли (грубше дерево давно єст вывезене з нашого ліса) и ани кряків не хочут оддати.

Циґаньством єст и тото, же нибы то Лемкы по 1956 році в горы: *Вертаючы,* ***переважно*** *діставали назад част ґаздівкы одобраной ім кільканадцет років скорше, або іншу державну землю.* ***Деколы*** *додаткову рекомпенсацию.*

Як то часто быват, величезну ріжницю роблят поєдны слівця, лем же сеса реґула в повижшых реченях не має застосуваня. В них правдивы сут лем два: *переважно* и *деколы* (в ориґіналі: zazwyczaj и niekiedy). Лемкы, вертаючы по 1956 році на Лемковину, ґаздівку свою в горах (або іншу землю) **переважно** одкупували за свої грошы. А што ся тичыт отриманя дакой помочы (додатковой рекомпенсациі) од людовой влады, то **деколы** діставали єй лем Лемкы, належащы до *PZPR* (а было іх тівко, же и на лікарство не старчыло бы). Більшіст нашых предків не принимала ниякой допомогы од влады ани на заході, ани по повороті в горы. Нягали ся аджи од унрівской, бо бояли ся, же нова влада грішми хоче звязати іх з західныма землями.

Циґаньств, півправд и ріжного рода суґестий в згаданых дописах о нибы то пятім розбераню Польщы намы, Лемками, єст більше од правды. Старчыт зачытати сесе: *Кєд комуси не подабат ся децизия воєводы* (будучого першым кроком в стараню ся о зворот ліса) *другом інстанцийом єст справжний міністер, адже Міністер Рільництва и Ґаздівского Росту Села. Од децизиі міністра мож ся одкликати до адміністрацийного суду.* Більшіст Поляків, чытаючых повыжше реченя, єст хыбаль іста того, же то мы, Лемкы, сме такы завзяти. Відомо, гнешній Лемко – то давний Русин, а місцевы Полякы до гнеска барз завзятых побратимів так квітуют: Nie bądź taki uparty jak Rusin na ziemię. Нам не треба бесідувати, же одкликували ся не Лемкы, а влада державных лісів, нехотяча оддавати ани клаптика з того, што в 1947 році дармо єй ся дістало.

Циґаньством єст и тото, же нибы то дехто з нас за єдну ґаздівку в горах лишену, юж аж три разы штоси там выциґанил од державы. На жаль, не лем медже Поляками иде фама, же Лемкы за справом несщасной акциі «Вісла» збогатіли ся и то незгідно з правом. Аджи воєводі замітуют, же нибы то: *не віділ потребы ани обовязку справджыня, ци не дай Боже, яко держава, не оддаєме кілька разы за єдно и тото само (…) за єдну ґаздівку признано аж тры рекомпенсациі. Першом была ґаздівка на Землях Західных. Другом – оддання части ґаздівкы в горах и грошы тым, якы повернули на рідны землі. Третьом рекомпенсацийом была децизия воєводы, стверджаюча неважніст старого документу. Адже треба оддати державны лісы.*

Думам, же выжше юж єм повіл вшытко, адже не треба ищы раз тото само толкувати. Чудным єст и сесе, же не лем авторе тых же антилемківскых статіі старают ся підтягнути нашы стараня о зворот лісів під варшавску реприватизацийну аферу. Думам, же не лем мене сумує спосіб думаня и дій посланкы Землі Горлицкой – Барбары Бартусь. Лемківскыма лісами не так давно ся зацікавила (в 2020 році) и, о диво, боронит іх перед Лемками. Редакторам такє набесідувала: *Барз скоро позналам, же справа не єст «чыста».* Як лем ся о тім довідала, то зразу з нашыма лісами пішла до прокуратуры и Міністерства Справедливости, та в Соймі зголосила посольску інтерпеляцию. Зробила так, бо, на єй думку, нашы: *теперішні стараня не мают направляти кривды дознаны Лемками, але можут быти спробом выциґаніня землі зо Скарбу Державы, в опертю о чудну інтерпретацию правных переписів, обовязуючых по II Сьвітовій войні.*

Справа насправді не єст *«чыста»,* посланка діє проти покривдженым. Брехню бере за істинну, выступує проти нам и барз жалит ся, же нибы то Лемкы на ню нечемно настают. Журналістам такє о нас, Лемках, наоповідала: *В іхніх очах явилам ся кимси, хто хоче погнобити Лемків, яко хтоси, хто не хоче справедливости (…) Бесідувано мі просто до очы, же остану знищена. Писано непристойны аноніми. Вислано лист до презеса Ярослава Качыньского и до пані маршалок Ельжбєты Вітек з клеветами на мене (…). Не можна допустити до того, жебы в неясных обставинах польска держава тратила суспільне майно, а урядовці, якы мают го хоронити, не роблят того.* Не думам, жебы дахто з Лемків хотіл єй фізичного знищіня, голосувати на ню не будеме. ●

eprasa.pl 9bc40c9f49

РЕЦЕНЗІЇ

«Nie zabrałam z sobą radości» (wybór wierszy poetek ukraińskich). Warszawa: Stowarzyszenie Pisarzy Polskich, 2023. – 140 s

Мирослава ОЛІЙНИК (БУЧКІВСЬКА)

«Спільномова»

У Домі літератури на Краківському передмісті у Варшаві відбулася потужна презентація українсько-польської поетичної збірки «Nie zabrałam z sobą radości». У «Вступі» Збіґнєв Збіковський розповідає читачу про створення проєкту «Спільномова», який вигадала українська поетка, письменниця, видавчиня з Бучі Ольга Ольхова. Талановита літераторка є організаторкою літературних ініціатив і в Польщі, і насамперед в Україні. Що стало поштовхом до заснування «Спільномови»? Збіґнєв Збіковський говорить про це так: «На жаль, до створення цих незвичайних зустрічей спонукала хвиля біженців, яких погнала до Польщі російська збройна агресія. Серед цих людей опинилися й ті, хто цікавиться літературою. У цьому Домі звучала українська поезія, яка передавала воєнну травму, ностальгію і тугу за Україною». Щоб ці вірші почула й польська аудиторія, їх переклали Збіґнєв Збіковський і Богдан Баран. Ілюстрації виконав Пйотр Войцеховський.

Знайомимося з авторками збірки – відомі нам Олена Рибка, Дзвінка Матіяш, Юлія Бережко-Камінська, Мар'яна Савка, Ольга Ольхова, Йордана Дранчук. У кожної з них – своя історія, свій духовний світ, своє місце на землі.

Олена Рибка – заступниця головного редактора харківського видавництва «Віват», культурна діячка, волонтерка. Вона «щоранку збирається по клаптику», щодня робить «перекличку» з родиною, щодня слідкує за новинами. «Ось мій біль. / Він пульсує, але ми ділимо його на всіх – / на всіх українців, яким болить за Харків і Маріуполь, / за Київ і Волноваху, / за кожен зруйнований будинок, / за спалений театр, / за непрожите життя» – водночас із любов'ю та гнівом авторка виливає свої почуття у вірш «Клаптикова ковдра серця».

Дзвінка Матіяш – письменниця, перекладачка, пише книжки для дітей і дорослих. Читач знайомиться з уривком із книги поезій «Берегиня й пілот Роджер». Це поетична повість про алегоричний жіночий образ – Берегині, яка «вміє проходити крізь стіни». У своїй уяві Роджер розмовляє з нею, і ми бачимо картину: «Берегиня доторкалася пучками до / областей, гладила їх, як котів і бурмотіла: / „Мар'їнка, Катеринівка, Лиман, / Стельмахівка, Вовчанськ…"». А потім: «…Зміївка, Токарівка, Антонівка, Херсон». Карта стає гарячою. Берегиня стверджує, що «хід історії змінює все – кожен наш вибір, / кожне наше рішення, / наш сміх і не-сміх. Наші бажання й сни. / Наші подорожі, зустрічі й запитання». Це дуже серйозний твір, над перекладом якого працював Богдан Баран.

Юлія Бережко-Камінська – поетеса, журналістка, авторка багатьох томів поезії. Організаторка літературних подій. Буча. «Зелений коридор» – і дорога до Польщі, але: «Щовечора в Краків до мене приходить мій дім, / Дзвенить філіжанками, терпко жасмином пахне…»; «Повітря гірчить Європі… / Господи, – що ж буде потім? / Кому сиві пасма осінь розпустить? / Скільки хлопців, чорних, як сажотруси, / Залишиться в чорноземах?..». Крик душі – Жінки, Матері, Людини. Поетеса ділиться з нами своїми відчуттями на чужині: «Я не тут. І – не там. Все моє – у мені, / У триванні ковзкому, крихкому. / Шовком тягнуться дні. / Затяжні, навісні… / Хто я? Скрик на струні, / Пальцем стиснута дрож до судоми? / М'ятний протяг далекого дому – / Холодком по плечах у вогні?»

Мар'яна Савка – головна редакторка й співвласниця Видавництва Старого Лева, письменниця, перекладачка, акторка, волонтерка. Авторка понад двохсот книжок для дітей і дорослих. Поряд із болем реальності поетка оптимістично промовляє: «Наша дійсність тепер така…». Іншими словами: «Тут у підвалі немає вікна. / Але ж весна неминуча, дитино…». Уявляємо, як вона, подібно до тисячі таких же біженців, змушена шукати прихистку: «А наш дім – то дорога / В півтора тисячі кілометрів / повз яри і рови, / Покинуту техніку окупанта, / Обгорілі будівлі, / Обстріляні села, / Розквітлі черешні. / Повз людей, які сунуть / Нескінченним потоком, / Несучи на собі / Уламки свого життя». «Уламки свого життя» – чи можна переказати поезію? Її треба читати, відчувати, любити.

Йордана Дранчук – авторка і виконавиця співаної поезії, композиторка, фотографка – та **Ольга Ольхова** – поетеса, науковиця, викладачка, журналістка. Нам пощастило послухати їх на живо. Дві неординарні постаті, дві талановиті мисткині, яким теж болить війна по-своєму. Йордана Дранчук читала свої твори, співала їх під власний акомпанемент – від її виконання перехоплювало подих: «Беріг ти мене, Боже, і не вберіг / Від цієї любові, котра просто-таки зносить з ніг…». Слухаючи вірш «Голодомору», я не стримувала сліз: «Господи, ти ж міг / П'ятьма хлібинами і двома рибинами / Нагодувати їх всіх. / Вони тебе кликали / Твоїми ж молитвами, /Ти ж чув! / …але чомусь не йшов – / Дивився на смерті голодні, / І не міг…». Біль-розпач. «Обіймайте своїх синів», – заспівала авторка, спонукаючи слухача до таких простих дій, які «цінніші від слів».

Навмисно завершую огляд віршами Ольги Ольхової, щоб наголосити, що це вона є засновницею платформи книжкового подкастингу LitCom, куратором та ініціатором уже згаданого міжнародного проєкту «Спільномова», метою якого є популяризація української літератури в Польщі. «Певно, що радість я не взяла з собою, / вона так і лишилася мружитись на підвіконні…» – слова, які й стали назвою збірки. Авторка цих рядків жила в Бучі, у новому будинку. Війна примусила її виїхати. Жорстока реальність змусила залишити все – і радість теж, шукати притулку «по світах». Цим світом стала Варшава. У вірші «Як її звати?» розповідається про українську жінку, котра «в дівоцтві була Афродитою», а «в лютому стала Афіною, / ми тут усі тепер на одне ім'я, / на один плач, / на один меч. / І кожен відчай – теж один на всіх…». Вона, жінка, тепер перетворилась на перегонницю – «ганяє пікапи». А ще возить медичне обладнання туди, де потрібно. І «вони всі відгукуються тепер / лише на ім'я країни». «Нічого з собою не вдію» – думки поетеси про російських солдатів, які були у неї вдома: «Такі романтичні кобелі, / що тягли своїм сукам вміст усіх пудельок, скриньок, шухляд, / гублячи дорогою камінці і намистинки. /Один такий камінець, підібраний під порогом, / досі тримаю у кишені…». ●

eprasa.pl 9bc40c9f49

Товариство «Вербицька земля» запрошує охочих на спільний виїзд до Вербиці – вшанування 77-ї річниці акції «Вісла»

6 липня 2024 року на місці зруйнованої церкви об **11:00** відбудеться Служба Божа, потім перейдемо на цвинтар, щоб відправити панахиду за всіх селян, які там спочивають і які загинули в жахливому XX ст., а також за всіх, хто боровся в минулому за волю України, і тих, хто в цій війні віддав своє життя. Після урочистостей буде спільна зустріч з односельчанами з України і Польщі.

5.07.2024 (п'ятниця) – виїзд вранці автобусом з Пєнєнжна, нічліг в готелі «Ксав'єр» в Любичі-Королівській.

6.07.2024 (субота) – сніданок, врочиста Служба Божа, панахида і зустріч, приїзд до готелю.

7.07.2024 (неділя) – сніданок, Служба Божа в церкві св. Миколая в Гребенному, повернення.
Якщо не збереться група охочих з 30 осіб, тоді виїзд буде індивідуальний.
Кошт екскурсії – 800 зл (дорога, 2 нічліги зі сніданками, почастунок).
Запис і інформація у Марії Білас +48 500 289 866 і Данути Кіх-Заторської +48 696 516 134.

42 Лемківска ватра

Ждиня

19>>>>21.07.2024

Łemkowska Watra w Zdyni

ПРОГРАМА святкувань празника Вознесіння Христового 15-16 червня 2024 р. в селі Улюч на Сяніччині

Ласкаво запрошуємо всіх, кому дорога пам'ять про рідне село Улюч, 15-16 червня 2024 року на урочисті Богослужіння празника Вознесення Господа Нашого Ісуса Христа.

Субота 15 червня 2024 р.

14⁰⁰ – молебень при капличці в неіснуючому селі Грушівка

15⁰⁰ – молебень і панахида на місці неіснуючої парафіяльної церкви св. Миколая в Улючі, згодом зустріч при ватрі над Сяном.

Неділя 16 червня 2024 р.

10⁰⁰ – Служба Божа в церкві Вознесення Христового на горі Дубник в Улючі.

Оргкомітет: Богдан Холявка, Данута Співак, Мирослав Мніх, Іреней Яворницький

Управа Кошалінського відділу Об'єднання українців у Польщі, Дирекція Загальноосвітнього ліцею у Білому Борі ім. Т. Шевченка, Управа фонду ДЕКА, яка веде Початкову школу ім. Т. Шевченка в Білому Борі, запрошують на

VI УКРАЇНСЬКИЙ ДИТЯЧИЙ ТАБІР

який відбудеться **22-30 червня 2024 року** (9 днів) в Білому Борі.

Організатори забезпечують:

■ нічліги та харчування (сніданки, обіди, вечері) ■ опіку інструкторів ■ добрі умови ■ екскурсії – поїздки на озеро і море ■ спортивні змагання ■ навчання українських пісень та інші атракції.

Приймаємо зголошення дітей від III до VIII класу початкової школи. Кількість місць обмежена.

Контакт і зголошення – домівка ОУП в Кошаліні:
тел. 94 342 64 70 або 503 005 378,
електронна адреса: zup_koszalin@wp.pl
biuro@admedia-consulting.pl

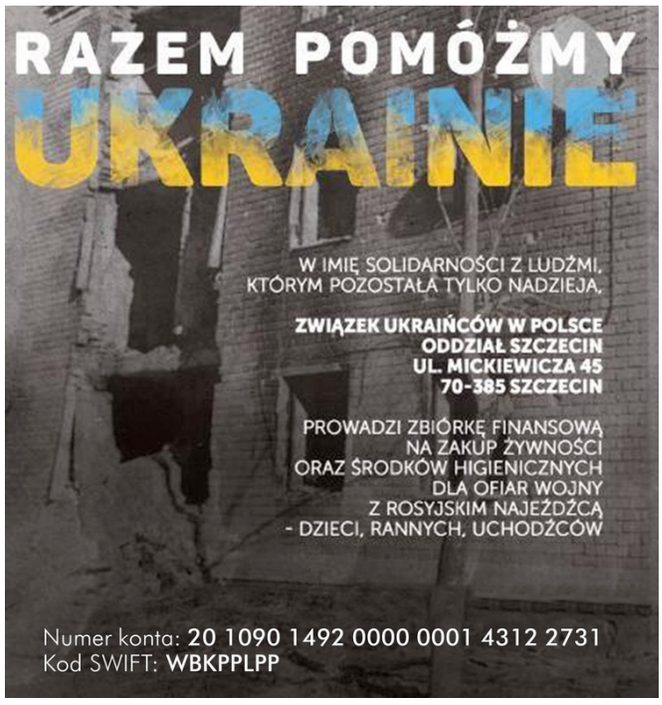

eprasa.pl 9bc40c9f49

Передплата «Нашого слова» на 2024 рік

ПОЛЬЩА

Кількість примірників	Ціна одного примірника в передплаті	Квартал	Пів року	Рік
ЗВИЧАЙНА ПОШТА (PRZESYŁKA EKONOMICZNA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**115,00** зл	**230,00** зл	**460,00** зл
3 примірники і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл
АВІАПОШТА (PRZESYŁKA PRIORYTETOWA)				
1 примірник	**5,00** зл + поштові оплати	**127,00** зл	**254,00** зл	**508,00** зл
10 примірників і більше (ціна одного примірника)	**5,00** зл без поштових оплат	**65,00** зл	**130,00** зл	**260,00** зл

ЄВРОПА + УКРАЇНА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
410,00 зл	**820,00** зл
95,00 євро	**190,00** євро

КАНАДА

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	**870,00** зл
150,00 дол КАНАД.	**300,00** дол КАНАД.

США

Пів року	Рік
АВІАПОШТА	
435,00 зл	**870,00** зл
115,00 дол США	**230,00** дол США

Любачівщина запрошує!

Тих, в кого ще трошки по 77 роках в серці залишилася пам'ять про своїх предків і хто хоче переказати її своїм дітям та онукам, запрошуємо на Любачівщину.

3.08.2024 об 11.00 – Служба Божа в церкві в Горайці і опісля панахиди на цвинтарях в Горайці, Новому Селі та Жукові.

4.08.2024 о 10.00 – панахиди на цвинтарі в Старому Люблинці, а об 11.00 – Служба Божа в церкві в Новому Люблинці та опісля панахиди на цвинтарі.

Хоч раз в рік походимо стежками наших предків та помолимося на їхніх могилах.

Хто не може поїхати, нехай передасть свою лепту на впорядкування цвинтарів чи ремонт церкви особам, які поїдуть, або перекаже на рахунок:

Fundacja Dom Ukraiński w Przemyślu, ul. T. Kościuszki 5, 37-700 Przemyśl

nr rachunku 50 1600 1462 1838 9708 6000 0006 Darowizna na cele statutowe – Lubliniec

Церкви та могили на Любачівщині чекають на нас. Більше інформації в Олени Комар за тел. 502 168 247.

Наше Слово **Adres:** Redakcja "Nasze Słowo", ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa, tel.: **biuro redakcji** – tel./fax 22 677-88-10, +48 510-162-854, redaktor naczelny – 22 677-88-11, sekretarz redakcji – 22 677-84-46, redakcja – 22 677-84-45. **E-mail:** redakcja@nasze-slowo.pl, prenumerata@nasze-slowo.pl, ogloszenia@nasze-slowo.pl Internet: www.nasze-slowo.pl **Kolegium Redakcyjne:** Piotr Tyma, Paweł Łoza, Tetiana Daniuczenko, Anastazja Krawczuk. **Zespół redakcyjny: zastępca redaktora naczelnego** – Paweł Łoza, **sekretarz** – Tetiana Daniuczenko, **redaktorzy** – Igor Szczerba (Warszawa), Anna Winnicka (Koszalin), Grzegorz Spodarek (Kętrzyn), Katarzyna Komar-Macyńska (Przemyśl), redaktor stylistyczny – Anna Russu, redaktor techniczny – Olga Michaluk, **biuro redakcji** – Katarzyna Stepan. **Współpracownicy:** Anastazja Krawczuk (Warszawa), Stefan Migus (Olsztyn), Piotr Andrusieczko (Kijów), Ludmiła Łabowicz (Białystok), Olena Humeniuk (Kijów), Adam Wiewiórka (Legnica), Daryna Popil (Warszawa), Władysław Graban (Krynica Zdrój), Piotr Wirchniański (Gładyszów).
Wydawca: Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7 03-614 Warszawa, tel.: 22 679-96-77 (sekretariat), E-mail: sekretariat@ukraincy.org.pl, biuro@ukraincy.org.pl Internet: http://ukraincy.org.pl **Fotoskład:** Redakcja „Nasze Słowo" **Druk:** Drukarnia „Efekt". Nakład 2000 egz. Pismo dofinansowano ze środków budżetu państwa Związek Ukraińców w Polsce, ul. Kościeliska 7, 03-614 Warszawa.
Konto bankowe dla wpłat w PLN: 47 1160 2202 0000 0000 5515 6292
Konto bankowe dla wpłat w EURO, CAD: IBAN: PL47 1160 2202 0000 0000 5515 6292 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa,
Konto bankowe dla wpłat tylko w USD: IBAN: PL20 1160 2202 0000 0000 5515 6196 BIC/S.W.I.F.T.: BIGBPLPWXXX Bank Millennium S.A., ul. S. Żaryna 2a, 02-593 Warszawa.

Poglądy autorów publikacji nie zawsze są zbieżne z poglądami redakcji. Za wiarygodność faktów odpowiadają autorzy. Redakcja nie zwraca tekstów nie zamówionych oraz zastrzega sobie prawo ich redagowania, skracania i zmiany tytułów. Koresponduje z czytelnikami tylko na łamach tygodnika. Rozpowszechnianie materiałów z „Naszego Słowa" wyłącznie za zgodą redakcji. Za treść ogłoszeń i reklam redakcja nie ponosi odpowiedzialności.

„Nasze Słowo" dostępne jest w oddziałach Poczty Polskiej, w wybranych EMPiK-ach oraz w wydaniu internetowym www.eprasa.pl/news/nasze-slowo.

Publikacje wyrażają jedynie poglądy autora/ów i nie mogą być utożsamiane z oficjalnym stanowiskiem Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Статті виражають точку зору авторів і не можуть уособлювати офіційну позицію Міністра внутрішніх справ та адміністрації.

eprasa.pl 9bc40c9f49

Україна в Європі

Музей Революції Гідності у Києві

33 роки перемін

01.31.05
2024

Частина виставки:
“Miasto. Muzeum. Zmiany.”

Pałac Krzysztofory, Rynek Główny 35
Kraków

Muzeum Krakowa

Związek Ukraińców w Polsce

eprasa.pl 9bc40c9f49